

MARIAN PALLA

NAIVNÍ KONCEPTUALISTA
A
SLEPICE

Marian Palla

NAIVNÍ KONCEPTUALISTA A SLEPICE

Kniha vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Copyright © Dokořán, 2014

Text and illustrations © Marian Palla, 2014

Photography © Marian Palla; Miriam Pallová, 2014

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání (první elektronické).

Odpovědná redaktorka Klára Soukupová.

Redakce Kateřina Havelková Štěpančíková.

Obálka, grafická úprava a sazba Jakub Stejskal.

Konverze do elektronické verze Tomáš Schwarzbacher Zeman.

Vydalo v roce 2014 nakladatelství Dokořán, s. r. o., Holečkova 9, Praha 5,
dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz, jako svou 720. publikaci
(163. elektronická).

ISBN: 978-80-7363-659-3

Marian Palla

Naivní konceptualista a slepice

Dokořán

Věnováno Úřadu práce Brno-venkov.

OBSAH

Předmluva	7
O lenosti	10
Příroda	12
Konceptuální měření větru	15
O bramborách	18
Jak jsem napsal nečitelnou knihu	20
Normálně si jen tak zbytečně postát	24
Jak jsem si napsal dopis	28
Můj pes vystavuje ve Vídni	32
Jak jsem si nahrál ticho	36
Jak mě na zahradě nic nenapadlo	39
Pumpa tajčí	41
Jak neposlouchat lidi	46
Nedýchej!	49
Dveře	53
Kachny	56
Čaj se slepicemi	59
Vtip	62
Partitura	65
Jak předejít leknutí	69
Rytí pole	72
Kant a slepičince	74

Umění na konci světa a dvojtečka	78
Vždyť velryba také nevymetá...	87
Cestička	90
Došlo tvrdý v dřevárce	96
V houpací síti	100
Zateplování ptačích budek	103
Božena, bože!	106
Zdrojový kód	109
Papuče a puče	112
Jak jsem se nestihl připravit	115
Krásy českého jazyka	118
Přehazování digitálních dat...	120
Zbytečná věc	123
Vážení!	126
Vystavování	135
Dýchání a estetizace vnitřností	138
Vejce sirotek	142
Sběratel mailů	145
Ťuťání	148
Jednou zachráním slimáka	151
Krmení krтка	154
Doslov	163

PŘEDMLUVA

Docela nenadále, asi jako po uleknutí, objevila se na mém temeni lysina, prořídly mi zuby a já pochopil, že je nejvyšší čas věnovat se blbostem. Z praktických důvodů jsem zúžil téma na realitu a sebe:

Realitou v tomto případě myslím to, do čeho narážím, k čemu čuchám, na co koukám a co se kolem mne motá někdy docela zbytečně celý den, a sebou potom myslím to, co jsem, včetně svého těla, které se někdy docela zbytečně motá celý den v realitě.

Uvedu příklad: stloukl jsem ze dvou starých dveří kurník, koupil tři slepice a snažil se jednu namalovat, ale nedomaloval jsem..., vznikl tak obraz, kterého si všiml Jaroslav, zpěvák kapely Děti kapitána Morgana, a za nedomalovanou slepici mi nabídl možnost sponzorovat jeho kapelu.

Jára vysvětluje:

„No, ty bys věnoval kapele ten nedomalovaný obraz a my ho dáme jednomu sběrateli, který nám zaplatí natočení cédéčka a možná si od tebe koupí další obraz.“

Prekvapilo mě, jak je svět jednoduchý: použitím starých dveří, nákupem tří slepic a namalováním nedomalovaného obrazu jsem dopomohl ke vzniku opravdového céděčka opravdové kapely a zároveň se dotkl problému umění z pohledu naivního konceptualisty:

Je schválně nedomalovaná slepice domalovaná, či není? V mém případě se nedomalovaný obraz líbil a vzniklo céděčko. Možná kdybych slepici domaloval, vůbec by nezaujala a mohl bych klidně ohrozit kariéru jedné nadějně kapely.

Ale ať již považujeme za umění cokoliv, naivní konceptualista používá opět své ruce a neštítí se ani uchopit štětec, aby se jen tak obyčejně dotkl reality, podobně jako Einstein, když si potřeboval zapsat svůj vzoreček tužkou na papír.

Myšlení bez těla totiž nedává žádný smysl, stejně jako párátko bez pusy. To ovšem neznamená, že smysl těla povýšíme bůhvíjak vysoko, myslím, že úplně postačí dosavadní chůze po zadních.

Něco jiného představuje pro umělce samotný nesmysl. Vědom si toho, že nesmysl je budoucí smysl, přistupuje naivní konceptualista k nesmyslu velmi svědomitě, aby neohrozil následný smysl, a tedy i celé lidstvo, neboť bez smyslu by se lidstvo věnovalo nesmyslu a mohlo se tak zdržet ve vývoji, či dokonce zakrnět jako oči krtka. Proto si naivní konceptualista obětavě klade nesmysl na svá bedra a pečlivě ho zkoumá, aby měla společnost klid na práci.

Jako příklad bych uvedl přehazování kompostu. Během této činnosti jsem si všiml, že vlastně maluji. Namalovat potom obraz nepředstavovalo žádný problém. Doprostřed plátna jsem umístil trošku kompostu a chvíli ho přehazoval vidličkou, neboť formát obrazu nedovoloval použít vidle.

Nabírat vidličkou kompost osvěží mimo jiné nemalou měrou také mozek a navodí pocit teplého štěstí a jistoty, i když umělecká nejistota samozřejmě i nadále přetrvává.

Abych tuto nejistotu uklidnil, zašel jsem si na zahradu vyfotografovat slepičinec.

Netuším, která z našich tří slepic (Šach, Mat či Pat) slepičinec vytvořila, ale určitě je dotyčná obdařena nadáním sochařským a částečně i environmentálně konceptuálním, neboť její instalace dokonale zapadá do krajiny, včetně brilantního využití cestičky ke zviditelnění díla samého.

K podobné realitě se staví naivní konceptualista s mírnou pokorou. Chápe, jak by bylo neslušné slepičincem opovrhovat jen pro jeho velikost a bezvýznamnost. Obyčejné slunce se totiž zdá z pohledu člověka stejně velké, ale na rozdíl od slepičince se objevuje v umění častěji (snad jen sochaři se mu vyhýbají, pravděpodobně z obavy, že by na soklu nevyuniklo).

Ovšem nejen trus, klidně i tajfun či špunt může přinést naivnímu konceptualistovi spoustu inspirace a opětovného uspokojení z poklidné tvorby, neboť tuší, že největší pohromou pro jeho umění by nebyl onen silný vítr či špunt, nýbrž přehnaná pracovitost spojená s očekáváním vlastní důležitosti. Ne nadarmo se tvrdívá: Když chceš být v něčem dobře, dělej něco jiného.

O lenosti

Aneb proč jsem nemohl přijet na vernisáž do Plzně – dopis kurátorovi.

Jak vidíte, nikde mě nevidíte. Zůstal jsem doma. Sedím na verandě, popíjím červené víno, koukám ven na trávník s borovicí a překvapeně zjišťuji, že jsem se stal líným.

Jak se to mohlo přihodit? Že bych to chytl někde v tramvaji nebo v hospodě? Potom mě napadlo něco, čeho jsem se zalekl: Co když jsem líný již od mládí, ale vůbec o tom nevím?

Začal jsem vzpomínat na mládí, ovšem záhy jsem konstatoval, že ani to mě nebaví, že jsem líný i na vzpomínání.

Žena mezitím doryla zahradu a tím mi překazila jedinou výmluvu, kterou jsem si pro Vás nachystal. Ta výmluva zněla: musím dorýt zahradu, proto nemohu přijet do Plzně na vernisáž. Vymyslet další jsem brzy vzdal, neboť se mi opět přestalo chtít. Někdy je totiž vypracování samotné výmluvy mnohem pracnější a zdlohavější než vykonání toho, na co chceme výmluvu vztáhnout. Třeba když se mi zachce otevřít ledničku, obvykle už nestihnu žádnou výmluvu vymyslet, a občas na ni dokonce nestačím ani pomyslet.

Lenost ale dokáže přinutit člověka i k velmi tvrdé práci. Sekával jsem dřevo na dvoře. Samotné dřevo mám uskladněné v dřevárce, několik kroků od špalku a musel jsem k němu dřevo nosit ručně. Jednoho odpoledne jsem dostal nápad a šel na to opačně, což je, mimochodem, jedna z hlavních metod naivního konceptualismu. Odnesl jsem velký špalek přímo do dřevárky a začal na něm sekat. Zprvu mě ohromila moje vlastní chytrost, ovšem po chvíli jsem si všiml, že se nemůžu, u zvláště silného dřeva, pořádně rozmáchnout, neboť dřevárka má nízký strop, a tak jsem se při sekání docela zpotil, nadřel a vyčerpal. Teď už vím, že jsem měl nechat velký špalek na dvoře, ale jsem líný ho tam zase odtáhnout.

Lenost má ale také spoustu kladných vlastností. Někdy se dokonce zdá, že by mohla být i matkou pokroku. Předpokládám, že vynálezce varné konvice byl tak líný nosit vodu na sporák, až vymyslel varnou konvici, nebo vynálezce špendlíku pravděpodobně přestalo bavit píchat se pořád do prstu jen větvičkou či vynálezce zipu zapínat knoflík.

Vypadá to, že každý vědec a vynálezce musí být líný, aby mohl něco vynalézt, ale na druhou stranu existují vědci a vynálezci, kteří byli až tak líní, že nic neobjevili. Chápu, asi Vás nepřesvědčím, když z lenosti nepřijedu do Plzně, ale co když právě tím, že se někam z lenosti nedostavím, někomu náhodou pomůžu?

Zdravím a přeji Vám, aby se výstava líbila, zvláště moje obrazy.

Podobně jako ptákovysk, který se snaží vysedět kuřaččí vejce, i naivní konceptualista brzy zjistí, že čas je důležitější než cizí vejce, a dokonce i důležitější než vlastní výstava.

Abý však veškerý čas neřešil jen problém času, uchýlí se občas k přírodě, ovšem s náležitým odstupem. Chápe, že návrat k láčkovci není možný, ale s pochopením sleduje, jak bublá kompost, uhnívá jablko či vypadávají vlasy.

Příroda

Svět sice nezachráníme, ale mohli bychom se aspoň trochu zasmát.

Pokud se považujeme za přírodu, nezbude nám, než se zase zaobírat sami sebou, to už ovšem začíná být pomalu nuda. Já bych se přikláněl k názoru, že jsme příroda zmutovaná, takový srandovný vírdek mezi lopatkami, který možná zaskočil i samotného Boha, když zjistil, že se tam nemůže poškrábat. Abychom se však zbytečně nezapletli, protože některý jedinec by se mohl cítit jako vřed nepřijemně, navrhuji se k tématu postavit docela obyčejně:

- 1. Já jsem tady a příroda je tam (dotyčný je ve městě).*
- 2. Já jsem tady a příroda je kolem mne (dotyčný je na louce).*
- 3. Já nejsem tady, ale příroda je kolem mne (dotyčný je v rakvi).*

Jak se zdá, vztahů k přírodě bude asi víc. Podle mě jich bude tolik, kolik se vyskytuje na Zemi dotyčných.

Jistě, existuje skupinka dotyčných, která by byla velmi ráda, kdyby vztah k přírodě byl jen jeden, a to shodou okolností právě ten jejich. A mají pravdu. Jeden vztah by byl přehledný, tudíž i předvídatelný, lehce vymahatelný, ale možná i trochu zavádějící, uvedu jednoduchý příklad:

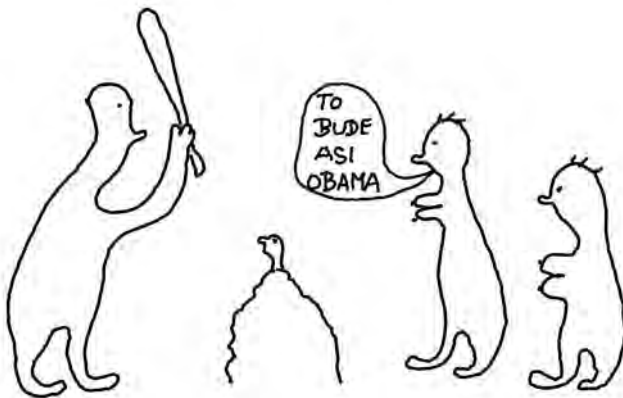
- 1. Obama bojuje proti ropné skvrně – já proti krtkovi.*
- 2. Obama mluvil o problému v televizi – já jsem to řekl manželce.*
- 3. Obama udělil rozkazy – já jsem neměl komu, tak jsem do křtiny zapíchl hůlku a nasunul na ni PET láhev.*
- 4. Obama zjistil, že se ropná skvrna posunula dále – já jsem překvapeně konstatoval, že křtek také.*

A takhle bychom mohli pokračovat až k momentu, kdy se přijde na to, že po ohromné katastrofě to moře ještě zvládlo a krtka sežrala sousedovic kočka.

Mohli byste namítnout, že uvedené příklady jsou neporovnatelné, že křtek se nemůže srovnávat s ropnou skvrnou. Já si to myslím také, ovšem zarazí mě fakt, že jak ropnou skvrnu, tak krtka jsem na vlastní oči nikdy nespatriil.

Možná bych to měl prohodit:

Já objevím nečekaně na zahrádce ropu a v moři najdou utopeného krtka. Ne. Tohle také neprojde. Možná by stačilo, kdyby se vyměnili mezi sebou jen dotyční. Já bych promluvil v americké televizi o ropné skvrně a Obama by honil na mé zahrádce krtka. Ta představa je milá, ovšem co sousedí? Určitě by mě začali pomlouvat, že si vodím domů černocho.

Mně by to ani tak nevadilo, ale Obamu by na další volební období asi nezvolili, až by se zjistilo, že zatímco ropná skvrna ničila pobřeží Louisiany, prezident honil u Pallů na zahradě krtka.

(Historie mi dala za pravdu. Jelikož nehonil Obama na mé zahradě krtka, mohl být opět zvolen.)

Vztah k přírodě se může lehce zvrtnout, jak se potvrdilo. Naivní konceptualista proto nikdy bezhlavě proti přírodě nebojuje, dokonce se ani neožene po mouše, i kdyby byla pomalá a nemocná.

Ano, bejvaly doby! Šeřík nebyl politicky zneužíván, Leoš Janáček se zalíbením pozoroval lišku a pod nohama čvachtaly slepičince.

Ovšem pro naivního umělce je nejenom příroda inspirací, také věda, čísla či měřítká se mohou hodit, a když navíc zatoužíme po exaktní romantice...

$$\cup + \cup = 2$$

Konceptuální měření větru

Operní zpěvák s malým větrákem by mohl vyrobiť až 2 W.

Nejdůležitější na světě je měřítko. Jakmile si vymyslíte měřítko, můžete změřit úplně všechno. Jak city, tak prkno a tvrdit potom, že to a to je tak a tak velké, rychlé, červené nebo zbytečně nafouklé, popřípadě nedostatečně ohoblované nebo asociální.

Hans-Georg Gadamer ve své knize *Pravda a metoda I* na straně dvacet dva pokládá otázku: *Jakého rázu je toto poznání, které rozumí, že něco jest tak a tak, protože rozumí, že k tomu tak a tak došlo?*

A já dodávám, že za to může měřítko. Nic nenaděláte, měřítko vládne světu stejně jako člověk. Kdybych si měl vybrat při deportaci na pustý ostrov mezi nožíkem a pravítkem, určitě bych zvolil nožík, i když mít možnost změřit si mrtvého králíka by také nebylo od věci.

Právě pozoruji dva menší trsy po sněženém česneku. Jeden se jmenuje Alois Provazník a druhý Anna Dráteníková.

Trsem myslím to, co zbude, když vytáhnete několik česneků ze země, svážete je a zavěsíte pod střechem. Jakmile česnek sníte, tak to, co tam zůstane, je trs, podobně jako slupka od banánu zůstane po banánu.

Mé dva trsy Anna Dráteníková a Alois Provazník, které nahradily větrné elektrárny, se podobni oběšencům kymácejí ve větru docela zbytečně. Jeden visí na dvoře pod střechem na provázku, druhý visí sice tamtéž, ale na drátě – pohybuje se proto ve větru méně svobodně, a navíc trochu trhaně, asi jako herec divadla kabuki.

– Škála! Mám před sebou typické měřítko! uvědomil jsem si náhle.

A opravdu. Na dvoře zafoukalo, snopek přivázaný provázkem se začal okamžitě pohupovat a zvědavě natáčet na strany, ovšem snopek přidráťovaný se jen nepatrně hejbnul podobně jako Diogenes, když se potřeboval napít.

Napadlo mě, že bych mohl poskytnout přidráťovanému snopku číslo pět a tomu druhému třeba deset, aby se to lépe počítalo.

Dnes, po měření, by vítr na mém dvoře dosahoval těchto veličin: přidráťovaný se pohnul asi ze třetiny, to je z pěti přibližně jedna celá šest, a přivázaný provázkem se pomalu otočil dvakrát kolem své osy tam a zase zpátky, to je čtyři krát deset = čtyřicet, a jedna celá šest krát čtyřicet je šedesát čtyři.

Proto jsem se odhodlal s klidným svědomím konstatovat, že kolem čtvrté hodiny odpolední pofoukaval vítr na mém dvoře intenzitou označenou na mé škále číslem šedesát čtyři.

To mi připomnělo, že jsem celé mládí bydlel v domě s číslem třicet dva, což je pouhá polovina intenzity dnešního větru na dvoře.

A podobně bychom mohli změřit i intenzitu dojmání. Jak je známo, škála dojmání je nedozírná. Začíná někdy u přestřihnutí pupeční šňůry a končí těsně před infarktem. Jako nejvhodnější měřítko pro dojmání bych doporučoval dítě. Nemusí se nutně vyskytovat přímo fyzicky, postačí kresbička, báseň či krátký příběh a hned zjistíte, jak na tom jste:

*Jednou v podvečer
kdy slunce ukázalo svá záda
malé dítě usedlo na želví krunýř
ten však oblý byl
i sklouzlo po něm na...*

P. S.: V Přerově prý zachránili soví mládě.

Příběhy jsou všemocné, nacpou se kamkoliv a dělají si, co chtějí. Zdá se trochu podezřelé, že bez příběhů už nic nechápeme a samotná realita potom připomíná lidový kroj nebo zmrzlého koša.

Naivní konceptualista však dokáže pracovat s jakýmkoliv materiálem, dokonce i s vlastní hloupostí. Názorně si to můžeme ukázat na problematice brambor, které tvoří zástupný problém pro cokoliiv.

O bramborách

Jednou se budou i brambory okopávat myši.

Jen jednou v životě jsem zasadil brambory a stačilo to. Měl jsem tehdy malé políčko a souseda středoškolského profesora češtiny. Poprosil jsem ho o radu. Přinesl k plotu flašku slivovice a začal vysvětlovat, jak na to.

Co si ještě matně pamatuji, bylo jeho konstatování, že čím je sedlák hloupější, tím víc a lepších brambor vypěstuje, a že on, jako profesor češtiny, by mě nerad ovlivnil. Druhý den jsem zasadil brambory a zapomněl. Po nějaké době kdosi v autobuse prohlásil, že bude muset o víkendu okopat brambory. Zeptal jsem se souseda, jak se má správně takové okopání brambor provádět. Donesl k plotu flašku slivovice a začal radit.

Co si ještě matně pamatuji, bylo opět jeho konstatování, že nejlepší brambory vypěstuje vždy nejhlopější sedlák.

Nastal čas sklizně. Přšelo. Vůbec se mi nechtělo, dokonce jsem se přistihl, že si přeji, aby se mi nic neurodilo a já nemusel na pole. Nachystal jsem si prázdné pytle a začal vykopávat brambory. Souseda jsem neupozornil, protože jsem potřeboval ty brambory opravdu ten den vykopat. Když jsem skončil a brambory se vlezly do jednoho pytle, zjistil jsem, že jsem sklídl zhruba tolik, kolik jsem zastrčil do země. U plotu se objevil soused se slivovicí.

– Tak jaká byla úroda? zeptal se a podával mi s obtížemi přes plot přetéka-
jící štamprli.

– Co jsem tam nastrkal, to jsem taky vytáhl, přiznal jsem se.

– Asi jsi šel na ty brambory moc chytře, však víš, že nejlepší brambory...

Odmčel se, zrovna naléval dalšího panáka.

– Hele, řekl nakonec, aspoň jsi neprodělal, kdybys ty brambory na sadbu nezasadil, určitě by ti doma uhnily.

S odstupem třiceti let a úplně někde jinde urodila zničehonic na konci zahrady obrovská třešeň. Žena začala naříkat, co že s tím budeme dělat.

– Necháme to shnit, prohodil jsem frajersky. A tak se také stalo.

Naivní konceptualista chápe hnutí jako převtělování přirozeného, někdy i trochu nadpřirozeného, a Boha potom činí zodpovědným za tento proces, i když si je vědom rozporu v pojmech, jako je „Bůh“ a „zodpovědnost“.

Zahlcen těmito těžko stravitelnými myšlenkami, rozhodl jsem se odlehčit svůj styl rezignací na slova, věty a odstavce. Text mi doslova uhnul mezi prsty jako maso.